

De Geschiedenis van Westzaan opnieuw beschreven

Deel 70

door **WILLEM TIP**

Gaarne een flink man aan het hoofd

De industrialisering, de sociale strijd en de schoolstrijd brengen binnen de dorpsgemeenschap steeds duidelijk allerlei tegenstellingen aan het licht. Bij alle onderwerpen die in de gemeenteraad worden aangesneden is wel een aantal belangengroepen betrokken. De discussies zijn levendig.

Na het vertrek van burgemeester Steenberg in 1913 dient weer een nieuwe eerste burger te worden aangewezen. Voor de Commissaris van de Koningin in Haarlem is dit geen geringe zorg. Hij meldt dat Westzaan als gemeente 'weliswaar niet tot de grootste behoort, doch waar ik gaarne een flink man aan het hoofd zag'.

De nieuwe burgemeester wordt in 1913 W.F.G.L. Driessen, tot dan gemeentesecretaris in Bussum. In de intredevergadering belicht wethouder Tip namens de gemeenteraad nog eens de economische groei van haar gunstige zijde. Westzaan heeft 'dankzij de industriële ondernemingen' meldt hij, 'vooral in de laatste jaren een beter aanzien (...) gekregen'.

Burgemeester Driessen krijgt niet de gemakkelijkste taak. Tijdens zijn bewind breekt de Eerste Wereldoorlog uit. Hij blijft tot 1918. In 1919 treedt hij aan als burgemeester van Koog aan de Zaan (tot 1928).

Het Westzaanse Postkantoor

Een dorp met een groeiende industrie moet een eigen postkantoor hebben. Het kan niet zo zijn dat grote industriële bedrijven voor een postbus zijn aangewezen op een andere plaats.

De eerste aanzet rond 1900 is de vestiging van een hulppostkantoor. Het kantoor komt op de hoek van de nieuw aangelegde Raadhuisstraat. De Westzaanse industrie verdient echter meer. Het einddoel is een echt postkantoor met volledige dienstverlening. In 1909 koopt de Post een stuk grond bij het Raadhuis. Hier moet het nieuwe postkantoor komen.

Van de Westzaanse industriëlen wordt echter enig geduld gevraagd. Het duurt nog ruim drie jaar voordat de Post werkelijk een bouwaanvraag

indient. Uiteindelijk begint de bouw in 1913.

Het postkantoor wordt ruim bemeten. Er komen een paar loketten naast elkaar. Erachter is een flinke sorteerruimte. Elke dag haalt men de post van de trein in Koog-Zaandijk. Aanvankelijk gebeurt dit lopend per handkar. Later beschikt de post over sneller vervoer. In de sorteerruimte leggen de bestellers de binnengekomen post op lange tafels op volgorde. Er zijn twee bestellingen per dag. Ook op zondagochtend wordt nog besteld. Het bestellen is overigens in de wintermaanden niet eenvoudig. Straatverlichting is schaars. Slechts hier en daar pinkt een olielamp. De bestellers hebben daarom zelf een lantaarn bij zich. 'Na afloop van de dienst mag de lantaarn naar huis worden meegenomen, tenzij anders bepaald is'.

Tuin met vruchtboomen

De grote industriële groei waarvan men in 1913 uitgaat, blijkt het volgende jaar echter al afgelopen. De Eerste Wereldoorlog zet de Zaanse handel en nijverheid vele jaren terug. Het postkantoor is te groot en blijft dat. In de bijvertrekken wordt in later jaren een politiepост gevestigd en nog later een architectenbureau.

Op 14 maart 1988 wordt het gebouw, na 75 jaar dienst en een grote renovatie, heropend. Een fraai vouwblad vermeldt in dat jaar over het postkantoor en het dorp Westzaan: 'WESTZAAN 1913', Rijksgebouw. Ingang publiek, wachtkamer met cel, kantoorlokaal, telefoonvertrek, bestellerskamer, dienstingang, 2

privaten, bergplaats voor brandstoffen en karren. De woning bevat boven 4 kamers met keuken, zolder met 2 kamers. Kelder. Tuin met vruchtbomen. Waterleiding. Verlichting petroleum.

Westzaan is in de lengte gebouwd met weinig wandelwegen. Het spoorwegstation Koog-Zaandijk is een goed half uur gaans. De bevolking is vooruitstrevend. Voor personen met een zwak gestel is Westzaan niet aan te raden: moerassig! Vreemdelingen krijgen hier nogal vaak koorts.

Levensmiddelen zijn duur, belasting is tamelijk en onderwijs is vrij goed. Op 35 minuten loopafstand staat een R.K. kerk.'

Het postkantoor zal na deze feestelijke heropening niet lang meer dienst doen. De bezuinigingen bij de Post en de achteruitgang van de eigen Westzaanse industrie leiden gezamenlijk tot het stopzetten van de dienstverlening. Na de eeuwwisseling verschijnt er in een van de winkels in Westzaan-noord een servicepunt waar men onder andere postzegels kan kopen en brieven kan afgeven. De Post is na een eeuw geheel op zijn schreden teruggekeerd.

Een nieuwe veldwachter

Sinds 1864 is de openbare orde in handen van veldwachter Hendrik Pieters. Als deze in 1898 met pensioen gaat dient er een bekwame vervanger te worden aangewezen. Burgemeester Steenberg plaatst een advertentie. De functie blijkt aantrekkelijk. Niet minder dan tweehonderd kandidaten melden zich. Na een gedegen selectie

kiest men Gerrit Bontekoe, voorheen veldwachter in het Friese Warnswerd. Zijn benoeming volgt op 1 mei 1898. Naast de openbare orde behartigt de veldwachter de belangen van de polder Westzaan. Tot 1930 int hij voor de polder de polderlasten.

In 1900 krijgt de veldwachter, om snel ter plaatse te kunnen zijn, van gemeentewege een fiets. Dat besluit valt echter niet zonder meer. De Westzaanse belangentegenstellingen laten van zich horen. Pieter Rot die aan de Zuid woont, is voor. Anderen zijn tegen. Ze vinden een dienstfiets niet nodig. De veldwachter van Assendelft heeft er immers ook niet een. Uiteindelijk stemmen vier raadsleden voor en drie tegen. De fiets, kosten 115 gulden, komt er.

Op 87-jarige leeftijd overlijdt Gerrit Bontekoe in 1954. Hij wordt in Westzaan begraven.

Prinsessefeest

Op 30 april 1909 is het feest. Een prinsesje ziet het levenslicht, Juliana. De vreugde alom is groot, ook bij veel Westzaners. Het huwelijk van Koningin Wilhelmina en Prins Hendrik is niet langer kinderloos.

De dag van de geboorte is al lang verbeid en voorbereid. Wie een vlag heeft steekt hem uit. Voor de jeugd is er een chocoladetablet van Grootes met het opschrift 'Oranje en Volk', een oranje zakje met muisjes en een sinaasappel. Burgemeester Steenberg stuurt namens de gemeente Westzaan een felicitatie telegram.

Het grote dorpsfeest ter ere van Juliana vindt een kleine maand later plaats op 22 mei 1909.

Het is die dag mooi lenteweer. Opnieuw hangen de vlaggen uit. Vijfzestig weduwen en bejaarden krijgen een pakket levensmiddelen: een krentenbrood, een pond vlees, een pond vet, een half pond koffie en een half pond suiker. Voor de driehonderd Westzaanse schoolkinderen is er limonade en kantkoek, 'kantkorstjes'. Burgemeester Steenberg houdt in het Raadhuis een feesttoespraak waarna het Wilhelmus wordt gezongen.

Om één uur 's middags luidt de nieuwe klok van het Raadhuis een gekostumeerde optocht in. Vijftig fraai uitgedoste 'ruiters' begeven zich op de fiets door het dorp. Ook schoolkinderen lopen mee met sjerpen, vlaggen en mutsen.